

A. SOLJENİTSİN'İN ESERLERİNDE “İNSAN” KAVRAMI

THE CONCEPT OF “HUMAN BEING” IN THE WORKS OF A. SOLJENITSIN *КОНЦЕПЦИЯ СЛОВА “ЧЕЛОВЕК” В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ А.* *СОЛЖЕНИЦЫНА*

Yrd. Doç. Dr. Reyhan ÇELİK*
Arş. Gör. Badegül CAN**

ÖZET

Sistemle ilgili karşıt görüşleriyle tanınan Rus yazarı Aleksandr Soljenitsın'ın eserleri, siyasi değişimle birlikte kaybolduğunu düşündüğü değer yargılarını ve tüm gerçekliği ile 20. yüzyıl Sovyet yaşamını yansıtmaya çalışır. Yaşanan değişimlerin insan üzerindeki olumsuz etkilerini omuzlarında taşıyan figürler yaratır. Bu figürler aracılığıyla insan üzerindeki genel yargıyı ve baskıcı yönetimi dışlar. İnsanların tek başına onurlu birer birey olarak yaşamaları gerektiğinin altını çizerken, onurlu bir yaşamın yine kişinin kendi elinde olduğunu ifade eder. Soljenitsın, otobiyografik unsurların fazlaca yer aldığı realist eserleri aracılığıyla “insan” kavramına, insanların nasıl yaşadığına ve nasıl yaşaması gerektiğine değinir.

Anahtar Kelimeler:

Soljenitsın, Rusya, İnsan, Mahkûm

ABSTRACT

The Works of Russian writer A.Soljenitsin, who is known for his contrary ideas, try to reflect the 20th century Soviet life with all its reality and values which he thinks are lost with the change. He creates figures that carry on their shoulders the burden of negative effects of undergone changes. Through these figures criticizes the oppressive management and the general judgement on the human being. He underscores the necessity for his individuals living a honourable life on their own while expressing that a honourable life is at their own hands. Through his realist works covering an amplitude of autobiographic elements, he touches on the themes of “human being” “How they live” and” how they should live”

Key Words:

Soljenitsın, Russia, Human being, Convict

РЕЗЮМЕ

О системе работы русского писателя А.Солженицына известны противоречивые мнения, так как поставленные им задачи заставляют читателя

* Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü - Kayseri / TÜRKİYE

** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü - Trabzon / TÜRKİYE

задуматься о жизни советского человека в 20 веке. Возлагая на плечи своих героев все негативные изменения, происшедшие в конце 20 века, Солженицын через своих героев высказывает негативное отношение к подавлению личности и общему осуждению поступков и мыслей отдельного человека. Люди должны иметь свое мнение и жить, соблюдая нравственные нормы жизни, о чем реалистично и точно пытается рассказать автор в своих произведениях, проводя эту мысль через концепцию слова "человек".

Ключевые слова:

Солженицын, Россия, человек, заключенный

A. Soljenitsın (1918-2008), 1960'lı yıllarda edebiyat dünyasında adını duyurmaya başladığı "İvan Denisoviç'in Bir Günü"(один день ивана денисовича, 1962) adlı eseri ile Sovyet sisteminin öğretilerine karşı çıkarak, gerçeği göstermeye olan tutkusuyla dikkatleri çeker. Sistemin edebiyata şekil verdiği ve edebiyatı amaçlarına ulaşmada kalkan olarak kullandığı bu yıllarda, Soljenitsın'ın konu yelpazesini, kendisinin de bizzat tanıdığı olduğu siyasi ve ideolojik baskı, Stalin kampları, toplumsal bütünlük, sosyal eşitsizlik gibi Rusya'nın içinde bulunduğu gerçekler oluşturur. Soljenitsın, eserleri ve söylemleri aracılığıyla, insanların nasıl yaşaması gerektiğini ve insana hak ettiği değeri vermek için yapılması gerekenleri anlatmaya çalışmıştır.

Eserlerini genel olarak değerlendirdiğimizde, insan yaşamına verdiği önem dikkat çekicidir. Yazara göre, insanın sahip olabileceği en değerli hazine, kendi yaşamıdır. Nitekim "Kanser Koğuşu" (Раковый корпус,1966) eserinde figürlerin her şeye rağmen yaşama tutunma çabaları dikkat çeker. Eserde insanların kitlelere, öğrenim durumlarına, farklı görüşlerine göre hastalıklar ve büyük acılar karşısındaki duruşları anlatılır. Dolayısıyla eserin önceliği insan yaşamının her şeyden daha üstün olduğunu göstermektir; insanlar arası sosyal ve politik sorunlar ikinci planda yer alır. Nitekim esere baktığımızda doktorların öncelikli amacının hastanın yaşamını kurtarmak olduğunu görürüz; sakat da yaşasalar, önemli olan hastanın nefes almasıdır. "*İnsanın en değerli mülkü hayatıdır, insan ancak bir kere yaşar, onun için de, her ne pahasına olursa olsun, hayata sıkı sıkı sarılmalı...*" (Soljenitsın, 1991: 126). Nitekim "Kanser Koğuşu" eserinde karşılaştığımız hastalar için, ölümün kıyısına gelince her şey anlamını yitirir. Nefes almanın yaşamın tek unsuru olduğunu düşünürler. Eserde anlatılmak istenen "insan yaşamının ve nefes alabilmenin üstünlüğü" düşüncesi bizlere, Kanunî Sultan Süleyman'ın (1520-1566) Zigetvar kalesi alınırken, hasta yatağında söylediği şu sözleri hatırlatır:

"Halk içinde muteber bir nesne yok, devlet gibi

Olmaya devlet cihanda, bir nefes sıhhat gibi." (Hikâyeler, 2010).

Soljenitsın'a göre yaşamı her şeyden değerli olan insan, dünyadaki her şeyin asıl var oluş sebebidir. Bu nedenle insan savaflara, politik çıkarlara alet olmadan yaşamalıdır. Köy nesri yazarlarından V.Belov'un (1932-?) da şu

satırlarda belirttiği gibi insan, insanca yaşamının gereğini yerine getirmek zorundadır.

“Kimse bilmez ne kadar yaşayacağını

Fakat yaşamak zorundayız

İnsanca yaşamak zorunda.

Daha doğrusu ilahice yaşamak.” (Belov, 2011).

Görüldüğü gibi Soljenitsın, “insanı insanca yaşatmak” düşüncesinden yola çıkarak insana sahip olduğu değeri göstermeye çalışır. İnsanın sahip olduğu onuru, değeri göstermek amacıyla yazdığını düşündüğümüz “Gulag Takımadaları”(архипелаг гулаг,1973) adlı eserini “sanatsal araştırma deneyimi” (опыт художественного исследования) olarak tanımlar. Bu eserde kendi deneyimleri, 227 Gulag mahkûmunun ifadesi, mektupları ve çok sayıda belgeyle hapisane gerçeğini gözler önüne serer. Stalin dönemi esir kamplarında bulunan siyasi suçluların ve diğer rejim mahkûmlarının yaşadığı zorlukları anlattığı bu sanatsal araştırma denemesiyle sistemin korkunç yüzü gözler önüne serilir ve sistem karşısında insanların hiçbir değer taşımadığı kamp yaşamı ve korkunç işkence yöntemleriyle vurgulanır. Yazarın Nobel konuşmasında dile getirdiği gibi, burada yaşayan mahkûmları bekleyen son, değersizce ölmektir: “Onların hemen hiçbirisi geri dönmeyi başaramadı... Onlar sadece mezar taşsız değil, iç çamaşırızsız, çırılçıplak, ayak parmaklarından birisine takılı bir sayı etiketiyle unutulmaya terk edildiler.” (Alevlatlı, 2010). Soljenitsın insana böyle değersizce muameleyi kabul edemez ve daha o günlerde Gulag mahkûmlarının anısına yazacağına dair kendi kendine söz verdiği bu eseri kaleme alır. Bu nedenle eser, Gulag’da ölen binlerce insanın anısına dikilen bir anıt gibidir ve eserin sonunda adı geçen kişiler tek tek tanıtılır. Eserin başında anlatılanların gerçekliği şu sözlerden anlaşılır: “Bunları anlatmak için ömrü yetmeyenlere adanmıştır. Beni affetsinler: Her şeyi göremedim, her şeyi hatırlayamadım, Her şeyi sezemedim.” (Soljenitsın, 2006: 9).

Yazara göre insan, tek başına onurlu, akıllı bir birey olarak düşünülmelidir ve insanlar üzerine genel yargılara varmaktan kaçınılmalıdır. Nitekim yazar “İnsanlar üzerine asla genel bir yargıya varmam” der (Guardion, 2003). “İki Yüz Yıl Birlikte” (двести лет вместе,2003) eseri üzerine L.Jukovskaya ile yaptıkları röportajda bu duruma özellikle değinir. Röportajda L. Jukovskaya “eğer bir kişi Yahudi, Rus veya Kazak doğmuş ise, hayatının geri kalanında bütün ulus adına cevapla yükümlü müdür?” (orthodoxytoday, 2003) diye sorduğunda, yazarın soruya verdiği cevap, insana birey olarak baktığını ve insanlar üzerine asla genel yargılara varmadığını gösterir niteliktedir. “Böyle bir hüküm ruhsal, mantıklı bir düzeyde yanlıştır. Yine de insanlar herhangi bir kategori üzerine yargıya varırlar: De ki, kadınlar falan filân; ancak bütün kadınları yargılamak nasıl mümkün olabilir? Ya da: Eski insanlar bunu yapar,

şunu yapar. İngilizler bunun gibidir. İnsanlar böyle yargılara varır; fakat katı ruhsal yargıları kaldıramazlar” (orthodoxytoday, 2003).

İlmi araştırma enstitüsü olan Şaraşka’da, bilim adamı olan mahkûmların yaşamını anlattığı “İlk Çember”(В крyге первом,1968) eserine baktığımızda da yine Soljenitsın’ın insan ahlâkı ve birey olma ile ilgili düşünceler üzerinde durduğunu görürüz. Eserin baş figürü Nerjin, “Dilimizi konuşan herkes insan değildir,” (Soljenitsın, 2006: 408) derken, yazarın düşüncelerinin sözcüsü gibidir. “Birey insan olmak için nefsinin terbiye etme zorundadır. Ne elit insanlar, ne de basit olanlar üstündürler. Geriye kalan tek şey Nerjin olabilmektir. Kendi öz değerleriyle herkes kendini işler yıl be yıl.”(Soljenitsın, 2006: 408) sözlerinden yola çıktığımızda Soljenitsın’ın nefsinin terbiye etmiş, ahlâkî olgunluğa ulaşmış, ruhen zengin bireylerin, ulusu refaha ulaştıracağına inandığını görürüz. Yazar, bireyi temel alarak toplumun bütününe geleceğini sorgular ve ancak bu şekilde insanlık adına doğru adımlar atılabileceğine inanmıştır. “Harvard Nutku”nda: “İnsan yaşamının nihaî hedefi ne serbest piyasa ekonomisi, ne de genel refah seviyesinin artmasıdır. İster en mükemmel yönetim sistemi, ister sanayi kalkınma gerçekleşsin, bir ulusun manevî enerjisi bitmiş ise o ulus çökmekten kurtulamaz” (Solzhenitsyn, 2010). Sözleriyle yazar, insan kurtuluşunun ruhen zenginliğe ulaşmış bireylere bağlı olduğunu altını çizer. Görüldüğü gibi, her şey bireyde başlar ve bireyde biter. Yukarıda adını andığımız “Gulag Takımadaları” eserinde de bu konu irdelenir. Nitekim Oleg Davidov’un, “İnsanlık bundan önce gerçekten kahramanca hamleler yaptı. Sonunda uyandı, ekme kuyruğunda bekleyen çocukları çıkardı, tüm kampı ve yaşam durumunu idare etti. “Gulag Takımadaları”nda çocukların 20-30 yıllık ekme kuyruklarından çıkarıldığı anlatılıyor. Kuyruktaki çocuklar arsız, insanlık dışı koşullarda terör ve nefret dolu hale gelir. Katı sosyal çevre yapısı, çocuk ruhunu bu koşullara uygun hale getirir. O yılların Sovyet gerçeği budur”. (Solzhenitsyn, 2009). Sözleri eserden esinlenerek dile getirilmiş sözlerdir.

Soljenitsın sosyalist sistemin insan üzerindeki kötü etkisini, ahlâkî yozlaşmayı ve maddiyatçılığı da eleştirel bir tutumla dile getirir. “İnsanlıkla ilgili her türlü kavram basit ekonomik temellere bağlanarak, insan denilen halk, sıradan bir madde haline sokulmuştur.” (Koray, 1976). “Harvard Nutku”nda şöyle der: “Ben bütün yaşamımı Komünist rejimin altında geçirdim. Herhangi bir objektif yasal ölçütleri olmayan bir toplumun korkunç bir gerçeğidir size söyleyeceklerim. Ancak hiçbir yasa ve ölçü de insana layık değildir” (Solzhenitsyn, 2010).

Daha önce de belirttiğimiz gibi, bütün problemlerin çözümü insanın kendi elindedir. Nitekim Soljenitsın’a göre karakterinde özgür olmayı başaran, dürüst olan insan, mahkûm bile olsa özgürdür. İnsan nerede ve hangi şartlarda olursa olsun kendini yaşayacak zamanı bulur. Sadece beş dakika bile özgürlük hissini yaşaması için yeterlidir. “İvan Denisoviç’in Bir Günü” eserindeki Şuhov, kampta kendisine ayrılan kısa anları yaşayabilmek uğruna uykudan

vazgeçer. “Özgürlük bizim! Yetkililer anlayacaksınız!” der gibidir; çünkü Şuhov özgürlüğünü belirleyecek ölçünün kendi doğasında bulunduğu farkındadır. Görüldüğü gibi, yazar özgür insana, tıpkı Yunan filozofu Epiktetos (M. S. 55 – 135)’un şiirindeki gibi yaklaşır.

“Ey yolcu, yol hazırlığını yap ve koyul yola; şunu bilerek

Özgür kişi sadece karakterinde hür olan kişidir.

Kişi hürriyetinin ölçüsü bizzat kendi doğasında bulunur.

Ve kararında içtenlikliyse kişi, yüreğinde iç dürüstlüğü

İşte bunlarla yücelir her kişi, hatalarla deği”l (Erbaş, 2005: 10).

Soljenitsın’ın eserlerinde onuru hiçe sayılan, acılara mahkûm edilen insanları görmek mümkündür. Yazar bir yandan bu insanlara merhametle bakarken, öte yandan bu insanları içinde buldukları durumdan sorumlu olmakla suçlar. “Gerçekten bizler mütevazı biçimde karnımızı doyumak ve sadece bugünkü perişan yaşayışımızı bozmamak için bütün prensiplerimizi, ruhumuzu, atalarımızın gayretlerini ve çocuklarımızın bütün imkânlarını bırakacak kadar insanlıktan uzaklaşmışız.Dikkat ettiğimiz tek şey bir beyaz somun ekmeği, akaryakıtta ve Moskova’da oturma hakkımızı kaybetmemek için sürüden ayrılmamak ve yalnız başımıza bir tek adım atmamaktır...Her şeyden sorumlu olan onlar değil, bizzat ve sadece BİZLERİZ.” (Soljenitsın, 1974: 68-69). Nitekim yazara göre, insanların yaşamları kendi seçimleridir. Son röportajında bu düşüncesini şöyle dile getirir: “Tanrı hiçbir zaman bizi seçim yapma şansından alı koymuyor. Kendi hayatımızı biz kendimiz oluşturuyor ve yine kendimiz onu kuyuya atıyoruz.” (ÖLİ, 2009). Yine başka bir söyleminde “İnsan mutlu olmayı seçtiği sürece mutludur, onu hiçbir şey durduramaz” (quotes, 2009) sözleriyle bunu destekler.

İnsan karakterini karmaşık olarak tanımlayan Soljenitsın bir televizyon konuşmasında şöyle der: “İnsan yapısı muammalar ve tezatlarla doludur. Bu muammalardan birisi de şudur: köleliğin ağırlığı altında ezilmiş, çukurun dibine atılmış insanlar, nasıl olur da ayağa kalkıp kendilerini kurtarma gücünü, önce ruhlarında, daha sonra bedenlerinde bulur da, hürriyetin bütün nimetlerini tatmış olanlar aniden hürriyet ve hürriyetin arzusunu yitirip, ümitsiz bir şekilde kendilerini kaybederek esareti özlemeye başlarlar?” (Koray, 1976: 71-72).

Yazar bu konu üzerinde düşündüğü zaman, aşırı özgürlüğün insanın irade gücünü kırdığı sonucuna varır. Bu yanlış bir durumdur. Bu duruma çıkış yolu olarak yazar, 'gönüllü feragat'ı gösterir. “Eğer yeniden baskıcı bir yönetimin pençesine düşmek istemiyorsak, herkes kendi kendini frenleyebilmelidir. Durmadan çoğalan ve yoğunlaşan insanlığın varlığını sürdürmesine izin verebilecek tek şey öz sınırlamadır. Esasen insanlığın uzun evrimi de, eğer bu düşünceyi özümsemezse boşuna olurdu. Nitekim bütün hayvanlar avlarını yakalamak ve karınlarını doyumak özgürlüğüne sahiptir. İnsan özgürlüğü ise,

başkasının iyiliği için istençli öz sınırlamaya kadar uzanır” (Soljenitsın, 1992: 51-52). Nitekim Alev Alatlı (1944) bir röportajında Soljenitsın’ın bu düşüncesini şu şekilde açıklar: “Soljenitsın’ın düşüncesinin özünde Rusya’nın ve dünyanın manevî seferberliği yatar. Bundan kastı, yasaların hak olarak tanıdığından 'gönüllü feragat etme' meselesidir. Ne gibi, meselâ, su kullanımını kısıtlayan hiçbir yasa yokken bile, kuraklığı akılda tutup, dış fırçalarken suyun boşa akmasına seyirci kalmamak gibi... Soljenitsın’ın deneyimi ona “gönüllü feragat’ın yasalar, anlaşmalar, Helsinki vb. kriterlerden üstün ve çok daha bağlayıcı olduğunu göstermiştir” (Alevatlı, 2009). Soljenitsın’ın düşüncesi, insanın içinde bulunduğu karmaşık durumdan kurtulması için “gönüllü feragatın” yanında Doğu ve Batı’nın karşılıklı iletişim ve anlayışla insanlığı kurtarması, insana değerini vermesi yönündedir. Yine Nobel ödülü konuşmasında bunu şöyle açıklar: “İnsanlığın kurtuluşu herkesin her şeyle ilgilenmesini sağlamakla olur. Doğu’daki insanlar istisnasız Batıda olanlarla, düşünülenlerle ilgilenmeli ve aynı zamanda Batıdakiler de istisnasız Doğuda olanlarla ilgilenmelidir. İnsan hayatına uygulanabilen ve en etkili araç olan edebiyat insanların gelişen bir birleşme duygusunu alacak, belirtileceklerin en başında geliyor” (Solzhenitsyn, 1974). Nitekim Soljenitsın eserleri aracılığıyla bunu başarmaya çalışmıştır ve yazar insanlığın zor koşullardan ve ahlâkî yozlaşmadan çıkacağına dair umutludur.

Soljenitsın ülkenin tecrübe ettiği kötü koşullar için bir sebep daha gösterir: “*İnsanoğlu Tanrı’yi unuttu, onun için tüm bu olanlar*” (Ericson, 1985: 23-24). Dolayısıyla “İvan Denisoviç’in Bir Günü” eserini ele aldığımızda, Alyoşa figürü içinde bulunduğu duruma katlanma gücünü sahip olduğu inançtan alır. Alyoşa yaşadıklarının İsa’dan geldiğine inandığı için güçlüdür; dua et der, dua bir dağı yerinden oynatabilir. Tıpkı Tolstoy’un “*Sergi Baba*” (Орең Сергий, 1912) eserindeki Kasatski figürü gibi. Bu eserde Kasatski, başarılı bir süvari bölüğü komutanıdır; ancak bir gün bu parlak yaşamı bırakarak, inancı uğruna kendini on beş yıl bir hücreye kapatır ve Tanrı rızası için yaşar. Kendini dünya nimetlerinden ayırır ve böyle mutlu olur. Yani ülkeyi bu hale getiren bir bakıma Alyoşa’ların, Sergi Baba’ların yokluğu olmuştur. Nitekim Boris Suçkov (1917- 1974) da; “*İnsan dramları, Hristiyan ahlak anlayışının etnik ilkelerini uygulamadıkları için insanların başına gelmiştir*” (Suçkov, 1982: 64), sözleriyle yazarın düşüncesini destekler. Yine Avusturyalı yazar Stefan Zweig’in (1881-1942) “*Üç Büyük Usta*” (Drei Meister: Balzac-Dickens-Dostojewski,1920) eserinde de inancın insan için ne kadar önemli olduğunu görmek mümkündür. Şöyle der: “*Tanrı susuzluğun azabından insanları korumak için, Tanrı sevgisini telkin etmeye çalışmıştır onlara; çünkü kendi deyimi ile söyleyecek olursak: İnancın sarsılması, inanç tedirginliği bilinçli bir insan için öyle bir azaptır ki, kendini asması çok daha iyi olurdu*” (Zweig, 2004: 19).

Soljenitsın’a göre insanlar ancak bu durumdan toplumsal iyilikle kurtulabilirler ve ancak koşulsuz sevgiyle Tanrı’ya yakın olabilirler. Ona göre

koşulsuz sevgi insanların asıl yaşama amacıdır. Soljenitsın, “*İnsan ne ile yaşar?*”, “*İnsanın yaşama amacı nedir?*” gibi sorularla bu gerçeği okurlarına göstermeyi amaçlar. Bu konudaki en büyük desteği Tolstoy’un ahlak felsefesinden alır. “Kanser Koğuşu” eserinde Kostoglotof figürü, her şeyden şikâyet eden Yefrem’e Tolstoy’un “İnsan ne ile yaşar?” kitabını verir. Bu kitabı okumak, huysuz Yefrem’i sessiz bir adama dönüştürür. Koğuşta Yefrem’in sorularıyla herkes insanın yaşama amacını sorgulamaya başlar. Para, ekmek, hava, vatan gibi kavramlardan sonra “*İnsan ideoloji ile yaşar, toplumsal iyilikle*” sonucuna varılır. Bu sonuç “Ağustos 1914” (август четырнадцатого, 1971) eseri okurları için de tanıdık. “Ağustos 1914” eserinde de yazar, insanın dünyadaki amacını, Tolstoy ve İsaakiy arasındaki bir sohbet sahnesi ile gösterir. İsaakiy sorar:

“İsaakiy: - *Söyleyin, insanın dünyadaki amacı, ülküsü nedir?*

Tolstoy: - *İyilik etmek ve bu sayede yeryüzünde, Tanrının egemenliğini kurmaktır.*

İsaakiy: -*Söyleyin lütfen, bu amaca nasıl hizmet etmeli? Nasıl, neyin yardımı ile? Sevgi ile mi? Ya çağdaş insanın içindeki sevgi bu kadar güçlü değilse?*

Tolstoy:-*Tabi buna ancak sevgi ile ulaşılır. Sadece sevgi ile*” (Soljenitsın, 2006: 25-26).

Dolayısıyla Soljenitsın’ın “*İnsan ne ile yaşar?*” sorusuna vereceği cevap, Tolstoy’dan çok da farklı değildir. Ancak Soljenitsın bunun her dönemde, her insan için aynı değeri taşıyıp, taşımadığı konusunda tereddüt eder. Son zamanlarda maddeci olan insana güvenmez. Nitekim ona göre maddecilik güzel duyguları öldürür. “*İnsanoğlu kendine, dünyaya hâkim olmak gibi bir hedef koymuştur; ama hâkim olma sürecinde ruhunu kaybetmiştir. Hümanizm ki, bence bu kelime yerine dinsiz insan merkezliği tanımını kullanmak daha doğru olurdu. Hayatın yaşamsal sorularını cevaplayamayan düşünsel bir kaos’a yuvarlanmış durumdayız*” (Pearce, 2003).

Soljenitsın’a göre insanın yaşam yolunu çizen de geçmiş deneyimleridir. Nobel ödülü konuşmasında bunu şu şekilde ifade eder. “*İnsan eskiden beri öyle yaratılmıştı ki, kendine sunî uyutmayla telkin edilmemiş olan dünya görüşü, sebepler göstermesi ve kıymet hükmününün iskalası, hareketleri ve görüşleri, kendi şahsi ve kolektif hayat tecrübeleri tarafından yönetilir*” (Solzhenitsyn, 1974). Oleg Davidov, “Soljenitsın’ın Şeytani” (Демон Солженицына) başlıklı yazısında Soljenitsın’ın sistemle çatışmalı durumunu, yazarın geçmiş deneyimlerine bağlar ve yazarın görüşünü destekler. “*Aile içinde önemli değildi çatışmalar (Şerbakov ailesi, Soljenitsın’ın annesinin akrabaları); ancak yaşamın erken döneminde duyulan nefret, gelecekteki davranışlarını şekillendirdi. Bu ruhun aile etkisi altında oluşan, çatışma geleneği taşıyan yapısıdır. Bu nedenle Soljenitsın’da bu tuhaf tavırları gördük*” (Solzhenitsyn, 1974).

Görüldüğü gibi geçmiş deneyimler yaşam yolumuzu çizerler ve geçmişte yaşananlar karakterimize şekil verirler. Soljenitsın buna dayanarak sistemin insanları her şeyden, herkesten şüphelenir hale getirdiğini söyler. Örneğin, “Koçetovka Garında Bir Olay” (случай на станции кочетовка,1963) eserinde Koçetovka İstasyonu’nun komutan vekili Sotov figürünü ele alalım. Sotov sistemin şüpheli hale getirdiği insanlardan biridir. Masum görünümlü Tveritinov’dan Stalingrad’ın eski adını bilmediği için şüphe eder ve onu gizli polise ihbar eder. Ancak Tveritinov’un “*Ne yapıyorsunuz! Ne yapıyorsunuz! Yaptığımız düzelemez ki!*” (Soljenitsın, 1970: 349) sözlerini hiç unutamaz. “Kanser Koşuşu” eserinde ise yazar, bu konuya daha farklı bir açıdan yaklaşır. “*Bir insan, yaşayan her insan için olumsuz ve kuşku çekici bir şeyler bulabilir. Herkes bir şeyden suçludur, ya da bir şey saklıyordur çünkü*” (Soljenitsın, 1991: 81).

Sonuç olarak Soljenitsın’ın bütün eserleri, bütün söylemleri, bütün çalışmaları göz önüne alındığında, verdiği tüm mücadelenin insan için olduğu görülür. Tamamen realist unsurlardan oluşan eserlerinde çoğu Stalin kamplarında edindiği tecrübelerden oluşan, farklı insanların trajedisini yazar. Bunu yaparken karşılaştığı farklı birikim ve kaderlerden gelen insanları, derin bir şekilde gözlemler ve onlara dair saptamalarda bulunur, “insanın hak ettiği yaşam biçimi bu değil” der. Kısacası Soljenitsın yazar olmanın verdiği sorumlulukla, insanın insanlığını yaşama şekli ile ilgili sorunları gözler önüne serer ve çözüm yollarını gösterir.

KAYNAKLAR

- ALATLI Alev; Geleneğin Ölümü,
<http://www.alevalatli.com/menu.asp?sayfa=makale&kat=28&v=RUSYA> (E.T.: Ocak 2011.)
- ALATLI Alev; Aleksandr İsayeviç Soljenitsın'ın Anısına,
<http://www.alevalatli.com/menu.asp?sayfa=soljenitsin>, (E.T.: Ağustos 2009).
- ALEXANDER Solzhenitsyn at Harward Class Day Afternoon Exercises,
<http://www.columbia.edu/cu/augustine/arch/solzhenitsyn/harvard1978.html>, (E.T.: Mart 2010)
- ALEKSANDR Solzhenitsyn's speech_at the Nobel Banquet at the City Hall in Stockholm, December 10, 1974,
http://nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1970/solzhenitsyn-speech74-e.html, (E.T.: Kasım 2009).
- ƏLİ Akif; Meşur Yazıcının Son Müsahibesi,
<http://kultaz.com/2009.01.31/aleksandr-soljenitsin-%E2%80%9Ccoz-tariximizi-biz-ozumuz-yaradiriq-ozumuz-de-ozumuzu-quyuya-saliriq%E2%80%9D/>, (E.T.: Ocak 2009).
- BELOV Vasily Ivanovich; Culture in the vologda region,
<http://www.cultinfo.ru/belov/english/right.htm> (E.T.: Ocak 2011).
- BÜYÜKYAZICI Sercan; Atatürk’ün Güzel Sanatlar ve Sanatçı İle İlgili Sözleri,
<http://ataturkunizindeyiz.azbuz.ekolay.net/readArticle.jsp?objectID=5000000001712535>, (E.T.: Mart 2010).

- ERBAŞ Zati: (2005). “Hür İnsan Üzerine Şiir”, *Eylül Dergisi*, sayı 51, İstanbul.
- ERİCSON Edward Ed; “Solzhenitsyn-voice from the Gulag”, *Eternity*, October 1985.
- JUKOVSKAYA Lidiya Korneyevna, Interview with Solzhenitsyn about “200 Years Together”, <http://www.orthodoxytoday.org/articles/ChukovskayaSolzhenitsyn.htm>. (E.T.: Ocak 2003).
- KORAY Ferda: (1976). Soljenitsin ve Batı, Ankara: Baylan Matbaası
- PEARCE Joseph. "An Interview with Alexander Solzhenitsyn." *St. Austin Review* 2 no. 2 (February, 2003), <http://www.catholiceducation.org/articles/arts/al0172.html>, (E.T.: Ocak 2010).
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç; Arhipelag Gulag 1918–1956, Opiť Hudojestvennogo İssledovaniya I-II, İzd. “U-Faktoriya” Yekaterinburg 2006.
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (1974). Sovyet Liderlerine Açık Mektup ve Yalanla Yaşamayın (Çev. İsmail Giritli), İstanbul: Nebioğlu Yayınevi Ltd. Şti.
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (1992). Rusya Nasıl Kurtulur, İstanbul: Remzi Kitap evi
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (2006). “Avgust Çetırnadtsatogo — Kniga 1”, Moskva.
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (1991). Rakoviy korpus, Nikom NV, Moskva.
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (1970). Koçetovka Garında Bir Olay (Çev.: Deniz Banoğlu), İstanbul: Altın Kitaplar Yayın evi,
- SOLJENİTSİN Aleksandr İsayeviç (2006). V krugе pervom (İzdaniye podgotovila: Mihail Grigoryeviç Petrova), Moskva Nauka, Moskva.
- SUÇKOV Boris (1982). Gerçekçiliğin Tarihi (Çev.: Aziz Çalışlar), İstanbul: Adam Yayıncılık.
- WALSH Nick Paton; Solzhenitsyn Breaks Last Taboo of the Revolution, *The Guardian* january, 2003, <http://www.guardian.co.uk/world/2003/jan/25/russia.books>, (E.T.: Kasım 2009).
- ZAYTSYEV V.A.; Gerasimenko A.P. (2008). “İstoriya russkoy literaturı vtoroy poslovinı xx.veka”, izd., “Akademiya”, Moskva.
- ZWEİG Stefan (2004). Üç Büyük Usta: Balzac, Dichens, Dostoyevski, (Çev.: Nafer Ermiş), İstanbul: İş Bankası Yayınları, <http://www.hikâyeler.net/yazilar/58689/halk-icinde-muteber-bir-nesne-yok-devlet-gibi/>(E.T.: Mart 2010).
- <http://www.answers.com/library:quotes+By-cid-657521>,(E.T.:Ekim2009).